

MUNKA ÉS PÁLYAVÁLASZTÁSI TANÁCSADÓ

SZAKMAISMERTETŐ INFORMÁCIÓS MAPPA

Humánerőforrás-fejlesztési Operatív Program
(HEFOP) 1.2 intézkedés

„Az Állami Foglalkoztatási Szolgálat fejlesztése”

MUNKA ÉS PÁLYAVÁLASZTÁSI TANÁCSADÓ

Feladatok és tevékenységek

Még ma is felkapjuk a fejünket, ha valaki édesapja, nagypapa foglalkozását viszi tovább. Többségünkben elismerést vált ki, ha egy család a foglalkozás-választásban képes megőrizni a hagyományokat. Sok évszázadon keresztül ez nem számított különlegességnek, hiszen az apák a fiukra hagyományozták szakmájukat, foglalkozásukat. Sok legenda kering arról, hogy egy-egy ital vagy étel elkészítésének receptje (leírása) családi titok volt, amelyet mint a kincset úgy őriztek a családtagok. A múlt században már egyre kevesebb családban hagyományozódott át a foglalkozás, mert újabb és újabb szakmák, munkaterületek alakultak. A XXI. században felgyorsult a szakmák, foglalkozások tartalmának átalakulása és folyamatosan születnek új munkakörök, szakmák és foglalkozások is. A tartalmi átalakulás és az új szakmák megismeréséhez igen sok információ szükséges, amely nehezen jut el a pályát választó fiatalokhoz és felnőttekhez. A szükséges információk mennyisége is egyre szélesebb, amely szintén nehezzé teszi a tájékozódást a képzési, illetve munkaerőpiacon. Magyarország tagja az Európai Uniónak és így nemcsak a hazai képzési és munkavállalási lehetőségekről érdemes információt gyűjteni annak, aki pályát választ vagy munkát keres, hanem szinte egész Európára kiterjedő adatokat is szükséges ismernie. Azt, hogy a fiataloknak érdemes információt nyújtani a képzési, szakmaválasztási lehetőségekről, már az I. világháború után felismerték szinte az egész világon, így hazánkban is. Azóta kisebb-nagyobb megszakítással működtek olyan intézmények, amelyek alkalmasak voltak a pálya-szakmaválasztásban segítséget nyújtani. A felgyorsult gazdasági változások azonban megkövetelik, hogy ne csak a fiatalok tájékozódjanak a szakmatanulás lehetőségeiről, hanem a felnőttek számára is hozzáférhetővé kell, hogy váljanak a továbbképzési lehetőségekről szóló információk.

Az élethosszig tartó tanulás gondolatának elterjedése azt sugallja, hogy az emberek a munkás életút során többször kényszerülnek váltásra, vagyis új ismeretek szerzésére vagy új munkahelyek keresésére. Ahhoz, hogy az emberek jó döntéseket tudjanak hozni életpályájuk során, számtalan információra van szükségük és ezen információk megismeréséhez és feldolgozásához sokszor támogatásra is szorulnak. Az a szakember, aki

az életpálya építés folyamatának különböző szakaszaiban segítséget tud nyújtani a munka- és pályaválasztási tanácsadó.

Melyek a jellemző feladatok, tevékenységek ebben a szakmában?

A munka- és pályaválasztási tanácsadó fő feladata, hogy a hozzáfordulók számára felvilágosítást, információt nyújtson. A tanácsadási tevékenység az egyéni igényekre épülő közös gondolkodáson alapul, amikor a tanácsadó a személy által megfogalmazott céloknak, terveknek megfelelően keresi a lehető legjobb megoldást. Sok esetben, a tanácsadási munkában csak az igények kerülnek felszínre és így a célokat és az eszközöket is együtt jelöli ki, a tanácsadó és a tanácskérő.

A tanácsadó fő feladata, hogy meghallgassa, megértse a hozzáforduló személyes igényeit és problémáit. Bevonja a tanácskérőt egy problémamegoldó folyamatba, melynek eredményeképpen kialakulhat egy választási, illetve döntési helyzet, amelyben a személy maga választja ki a számára legmegfelelőbbnek látszó megoldást. A tanácsadási folyamatra jellemző az információcsere, amely a tanácsadó és a tanácskérő között zajlik.

Az információcsere, illetve információáramlás személyes kapcsolatban történik állandó szabályok szerint, pl.: a tanácsadó meghatározott problémakörben megfelelő számú információt gyűjt össze, ezeket az információkat csoportosítja, ellenőrzi. Az ennek alapján kialakítható megoldási módokat elemzi a tanácskérővel, majd meghallgatja annak véleményét az eléje tárt megoldásokról. A munka- és pályaválasztási tanácsadó feladatai hasonlóak az egyéni, ill. a csoportos tanácsadás folyamatában. Az egyéni tanácsadás során a tanácsadó csak egy tanácskérővel foglalkozik. A csoportos tanácsadási folyamatban a tanácsadó 10-12 főből álló csoporttal dolgozik egy időben, itt többnyire segíti a csoporttagok közötti véleménycserét és irányítja az információk csoportosítását és ellenőrzését. A csoportmunkában igen jelentős az a lehetőség, hogy a résztvevők is segíthetnek egymásnak a megoldás kidolgozásában. Mind az egyéni tanácsadásban, mind a csoportos tanácsadásban alkalmaz a tanácsadó önértékelő eljárásokat, vagyis olyan módszereket, amellyel segíti a hozzáfordulókat önismeretük megfogalmazásában. Ilyenek lehetnek pl.: az érdeklődést vagy képességeket elemző kérdőívek. A tanácsadó eszköztárából nem hiányozhatnak a modern információhordozó eszközök sem, így az információgyűjtéshez és az önértékeléshez is igénybe veheti a számítógépes adatbázisokat, illetve az internetet is. Kiemelt feladata a tanácsadónak a pálya-munka világról minél

szélesebb információt nyújtani a hozzáfordulóknak. Fontos, hogy aki szakmát választ vagy új munkahelyet keres, tudja, hogy milyen tevékenységek jellemzik majd egy – egy munkanapján. Nem elhanyagolhatók azok az információk sem, amelyek az elhelyezkedési, illetve kereseti lehetőségekre vonatkoznak, ezeknek az áttekintése és rendszerezése is a tanácsadói tevékenység része.

Milyen anyagokkal, eszközökkel kell dolgoznia?

A tanácsadói tevékenység összetett feladat, mert dolgozik a fiatalokkal, munkavállalókkal, illetve az ő gondolataikkal, érzéseikkel. Ebben az összefüggésben munkájának fő „anyaga” az ember. Másrészt igen sok konkrét információval dolgozik, mint pl.: a képzési lehetőségek, munkavállalási esélyek stb. Ezeknek folyamatos ellenőrzése és naprakészen tartása az elvont fogalmakkal, mint anyaggal történő munkavégzést jelenti. Az információk számának növekedése nem teszi lehetővé, hogy egyéni teljesítmény révén, emlékezés útján megőrződjék, ezért dolgozik számítógépes adatbázisokkal, valamint az interneten található magyar és idegen nyelvű információkkal.

Munkaeszköze a számítógép, a kapcsolódó szoftverek, az írásos információk, pl.: tájékoztatók, könyvek, szórólapok. Használja a képzésre és munkavállalásra vonatkozó törvényeket, követi azok módosításait is. Ismeri és elemzi azokat a munkaerő-piaci előrejelzéseket, amelyek a pályát választók számára felvilágosítást nyújthatnak a végzés utáni elhelyezkedési esélyeikről. A munka- és pályaválasztási tanácsadók többnyire beszélgetés útján segítik a tanácskérőket helyzetük megoldásában, de használnak tanácsadói eszközöket is, mint pl. kérdőívek, térképek, táblázatok stb. Mindennapi eszközei a színes filcek, ragasztók, különböző táblák, színes papírok, ún. moderációs csomagok.

Hol végzi a munkáját?

A tanácsadó munkáját többnyire iroda jellegű helyiségben végzi, ezek azonban eltérhetnek alapterületüket tekintve.

Míg az egyéni tanácsadás egy kisméretű irodában is történhet, addig a csoportfoglalkozások többnyire nagyobb területű, tárgyaló helyiségre emlékeztető termekben történnek. Szerencsés, ha a tanácsadó munkáját azonos környezetben végezheti,

mert akkor a szemléltetőeszközök és egyéb moderációs eszközök kifüggesztése az irodában, illetve a csoportszobában folyamatosan történhet. Azonban a tanácsadó sokszor idegen környezetben, pl.: iskolákban, szakképző intézményekben is dolgozik, ott végez egyéni vagy csoportos tanácsadást. Jelentős feladata, hogy kapcsolatba kerüljön azokkal a rétegekkel, akiknek információra van szükségük ahhoz, hogy belépjenek a munkaerőpiacra, így néha önkormányzatokban vagy családsegítő intézményekben is dolgozik. A munkaügyi szervezet, mint hivatal is foglalkoztat tanácsadókat, főleg ún. speciális kirendeltségein, a FIT-ekben (Foglalkoztatási Információs Tanácsadó), illetve RIC-ekben (Rehabilitációs Információs Centrumok). E környezet a tanácsadás céljára került kialakításra, így talán legmegfelelőbb e munka végzésére, pl. számítógéppel, információs kiadványokkal felszerelt könyvtárra emlékeztető helyiségek. E mellett dolgozhat civil szervezeteknél, alapítványoknál stb., ahol a munkakörülmények néha kevésbé felelnek meg az elvárható irodai körülményeknek. Szükség szerint dolgozhat az utógondozás során kórházakban, rehabilitációs foglalkoztatókban.

Munkája során kikkel kerül kapcsolatba, kikkel van dolga?

A tanácsadó tevékenysége során két jól elkülöníthető csoporttal tarthat kapcsolatot. Munkája fő területe alapján a tanácskérőkkel, tehát az ügyfélkörrel tart kapcsolatot.

E csoportban az egészen fiataloktól, pl. általános iskolások, a munkaerőpiacról kiszorult munkavállalókig tart kapcsolatot, pl. idős szakképzett, esetleg felsőfokú végzettségű álláskereső. A másik csoportba egyrészt a segítő szakmában dolgozók sorolhatók, mint pl. szociális munkás, pszichológus, valamint a munkáltatók képviselői, illetve a szakképzést nyújtó intézmények munkatársai, pl. közgazdász, humán erőforrás menedzser vagy tanár, oktatásszervező.

Követelmények

Milyen fizikai igénybevétellel, megterheléssel jár a munkavégzés?

A munka többnyire ülő jellegű tevékenységet igényel, azonban a csoportfoglalkozások során viszonylag gyakori az álló munkavégzés, illetve a járkálás. A külső helyszíneken

végzett tanácsadói tevékenység során a szállítás, cipelés is megjelenik, mint fizikai igénybevétel. Jelentős pszichés megterhelést okoz a személyes kapcsolattartás és a fokozott felelősségvállalás.

Milyen környezeti ártalmakkal, hátrányokkal járhat a szakma gyakorlása?

A fizikai megterhelés miatt a mozgásszervek károsodhatnak, de nagyobb veszélyt jelent a „kiégés” vagyis a telítődés az ügyfelek személyes problémáival.

Milyen egészségügyi követelményeket támaszt ez a szakma?

Fontos tudni, hogy minden foglalkozásnak szigorú egészségügyi alkalmassági feltételei vannak.

A fontosabb szempontok közül néhányat kiemelünk, tájékoztató jelleggel:

- ép hallás,
- jó beszélőképesség,
- fokozott figyelem,
- együttműködés.

A foglalkozás gyakorlása során felmerülő kockázati tényezők:

- érzelmi megterhelés,
- tartós ülőmunka.

Milyen egyéb tulajdonságok megléte kedvező ebben a szakmában?

A szakma alapvető követelménye a kiváló kommunikációs képesség és az átlagosnál jobb kapcsolatteremtő képesség. A tanácsadóknak szüksége van a metakommunikációs jelzések megértésére és elfogadására, valamint az érzelmekkel való bánni tudás képességére. Ez lehet empátiás képesség (beleérző képesség), de sok esetben ugyanilyen jól működhet a konfliktusmegoldás vagy a gyakorlati problémamegoldás vagy helyzet tudatosítása. A tanácsadásban nem elhanyagolható a tanácsadó információ-feldolgozó és problémamegoldó képessége, amely szinte a sikeres tevékenység alapja.

Milyen tantárgyakban kell jó eredményt elérni ehhez a szakmához?

Az általános képzésben magyar nyelv és irodalomból kell átlagosnál jobb eredményt elérni. Segíti a szakmai felkészülést a történelem tárgya, számítástechnika és a gyakorlati tárgyak átlagos színvonalú ismerete is. A szakmai képzésben fontos a közgazdasági és jogi ismeretek mellett a pályák, foglalkozások, munkakörök részletes ismerete.

Milyen érdeklődési kör a legelőnyösebb ebben a szakmában?

Az emberek és problémáik iránti érdeklődés alapja e tevékenységnek. Akik ezt a pályát választják, szeretnek meghallgatni másokat, figyelnek mások igényeire, szívesen adnak irányítást, útmutatást, tanácsot a felmerült kérdések megoldásához. E mellett érdeklődnek a társadalmi problémák iránt, elemzik a társadalmi-gazdasági összefüggéseket. Életükben központi helyet foglal el a munka, mint alkotó tevékenység, így gyakran a tanácsadó tevékenység számukra önmegvalósítási lehetőséget is jelent.

Szakképzés

A munka- és pályaválasztási szakember fő feladata, hogy meghallgassa és megértse a hozzáforduló tanácskérő személyes igényeit és problémáit, számukra felvilágosítást adjon, információt nyújtson, melynek eredményeképpen kialakulhat egy választási, illetve döntési helyzet, amelyben a személy maga választja ki a számára legmegfelelőbbnek látszó megoldást (munka-, illetve pályaválasztási tanácsadás esetében megfelelő iskola, illetve munkahely megtalálását).

Előképzettség

A képzésben való részvétel előfeltétele középiskolai érettségi.

Képzési idő

A felsőfokú szakképzés kizárólag iskolarendszerű szakképzésben szerezhető meg. Képzési idő nappali tagozaton 6 félév, levelező tagozaton 8 félév.

A szakképzés elméleti és gyakorlati tárgyai

Pedagógia, Szociológia, Filozófia, Közgazdaságtan, Számítástechnika, Pszichológia, Idegen nyelvi ismeretek, Munkaerő-piaci ismeretek, Tanulási technikák, Kommunikáció, Személyiségfejlesztés, Etika, Tanácsadás, Jogi ismeretek, Felnőttképzés, Pályaorientáció, Pályaismeret, Különböző rétegek szocializációja, Kötelező szakmai gyakorlat.

A szakképesítés vizsgakövetelménye

A szakmai vizsga a gyakorlatból és szakmai elméleti vizsgából (írásbeli, szóbeli) tevődik össze. A vizsga jellege (írásbeli vagy szóbeli) a képzés tagozatától (nappali vagy írásbeli) függően változik. A gyakorlati jellegű tantárgyak szóban történő számonkérése a jellemző.

Kapcsolódó foglalkozások

Pszichológus,

Humán erőforrás menedzser,

Fejlesztő pedagógus.

Szociológus,

Szociális munkás,

A szakképesítéssel betölthető munkakörök

Munkatanácsadó,

Pályaválasztási tanácsadó pszichológus.

Pályatanácsadó,

Továbbképzési, szakmai lehetőségek

Továbbképzésre a bölcsészettudományok területén nyílik lehetőség.

Szakmai gyakorlat és szakmai továbbképzés az Európai Unióban

Az alábbi honlapon különböző nemzeti és nemzetközi oktatási-képzési pályázati programok találhatóak. Így többek között az Európai Bizottság Socrates oktatási és Leonardo da Vinci szakképzési programjai, valamint a felsőoktatásban résztvevők közép-európai CEEPUS programja.

A honlap információt nyújt a felsőoktatási rendszereket támogató Tempus III. és az Erasmus Mundus programokról, valamint az Európai Unió Kutatási és Technológiafejlesztési Keretprogramjának lehetőségeiről.

Elérhetőség: www.tka.hu

Kereseti lehetőségek:

Az egyes foglalkozások átlagkereseti statisztikáját – több évre visszamenőleg – az Állami Foglalkoztatási Szolgálat honlapján teszi közzé, a Statisztika menüpontban (egyéni bérek és keresetek statisztikája).

Elérhetőség: www.afsz.hu

Elhelyezkedési lehetőségekről tájékozódhat az Állami Foglalkoztatási Szolgálat kirendeltségein, a www.afsz.hu internetes elérhetőségen, vagy mobiltelefonon a <http://wap.afsz.hu> linken.

A munka- és pályaválasztási tanácsadó foglalkozást bemutató **pályaismertető film** elérhető az Állami Foglalkoztatási Szolgálat www.afsz.hu, valamint a Nemzeti Pályainformációs Központ www.npk.hu, továbbá az e-pálya www.epalya.hu internetes elérhetőségeken.

Kiadja: Foglalkoztatási és Szociális Hivatal

Felelős kiadó: Pirisi Károly főigazgató

Ez a kiadvány az Európai Unió és a Magyar Állam társfinanszírozásával 2005-ben készült. Aktualizálva 2008-ban.
A jelen dokumentum tartalma nem feltétlenül tükrözi az Európai Bizottság a tárgyra vonatkozó hivatalos véleményét.